

Ανθρώπινη κινητικότητα και διαδίκτυο

ΚΒΨ121: Θέματα Κοινωνικής
Ψυχολογίας στον Κυβερνοχώρο Β΄

ΠΜΣ «Κυβερνοψυχολογία»

Εθνικό και Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών

Εαρινό εξάμηνο 2023-2024

Βασίλης Παυλόπουλος
Τμήμα Ψυχολογίας ΕΚΠΑ
vpanlop@psych.uoa.gr

Περίγραμμα

- Μετανάστευση και επιπολιτισμοποίηση
- Μετανάστευση και διαδίκτυο
- Ψηφιακοί νομάδες

Κίνητρα της ανθρώπινης κινητικότητας

Παράγοντες ώθησης

- ✓ Περιβαλλοντικοί (κλιματική αλλαγή, φυσικές καταστροφές)
- ✓ Οικονομικοί (φτώχεια, ανεργία)
- ✓ Κοινωνικοί (διακρίσεις με βάση την καταγωγή, τη φυλή, τη σεξουαλική κλίση, το φύλο)
- ✓ Πολιτικοί (διώξεις με βάση πολιτικές, ιδεολογικές, θρησκευτικές πεποιθήσεις)
- ✓ Ψυχολογικοί (προσωπικότητα)

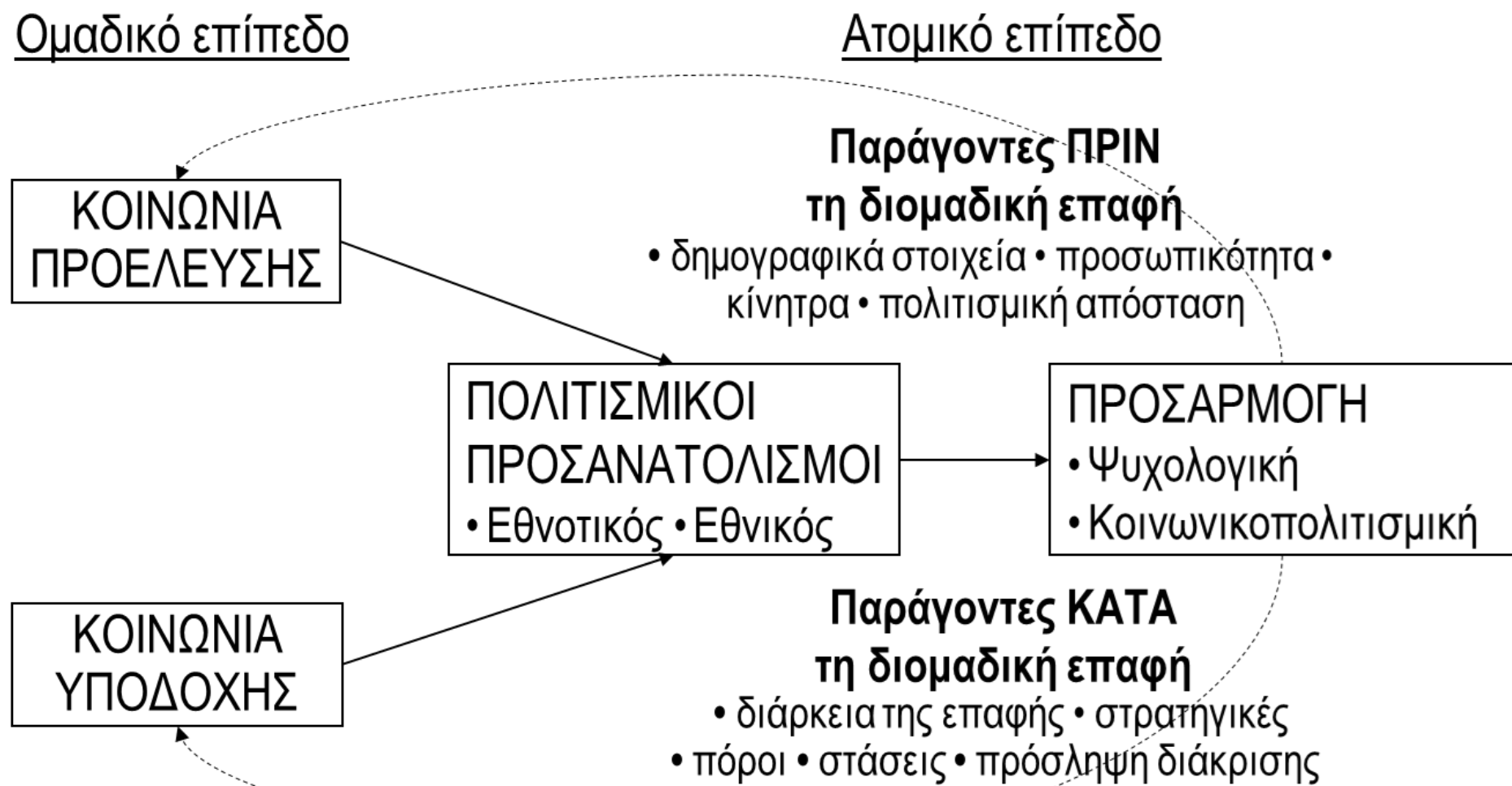
Παράγοντες έλξης

- ✓ Περιβαλλοντικοί (ποιότητα ζωής, κλίμα)
- ✓ Οικονομικοί (αμοιβές, ευκαιρίες εργασίας, εξειδίκευση)
- ✓ Κοινωνικοί (ατομικές ελευθερίες και ανθρώπινα δικαιώματα, ευκαιρίες εκπαίδευσης)
- ✓ Πολιτικοί (αίσθημα ασφάλειας, σταθερότητα)
- ✓ Ψυχολογικοί (culture fit)

Το μοντέλο επιπολιτισμοποίησης του Berry

Berry (1997, 2001)

Στρατηγικές επιπολιτισμοποίησης

Berry (1997, 2001)

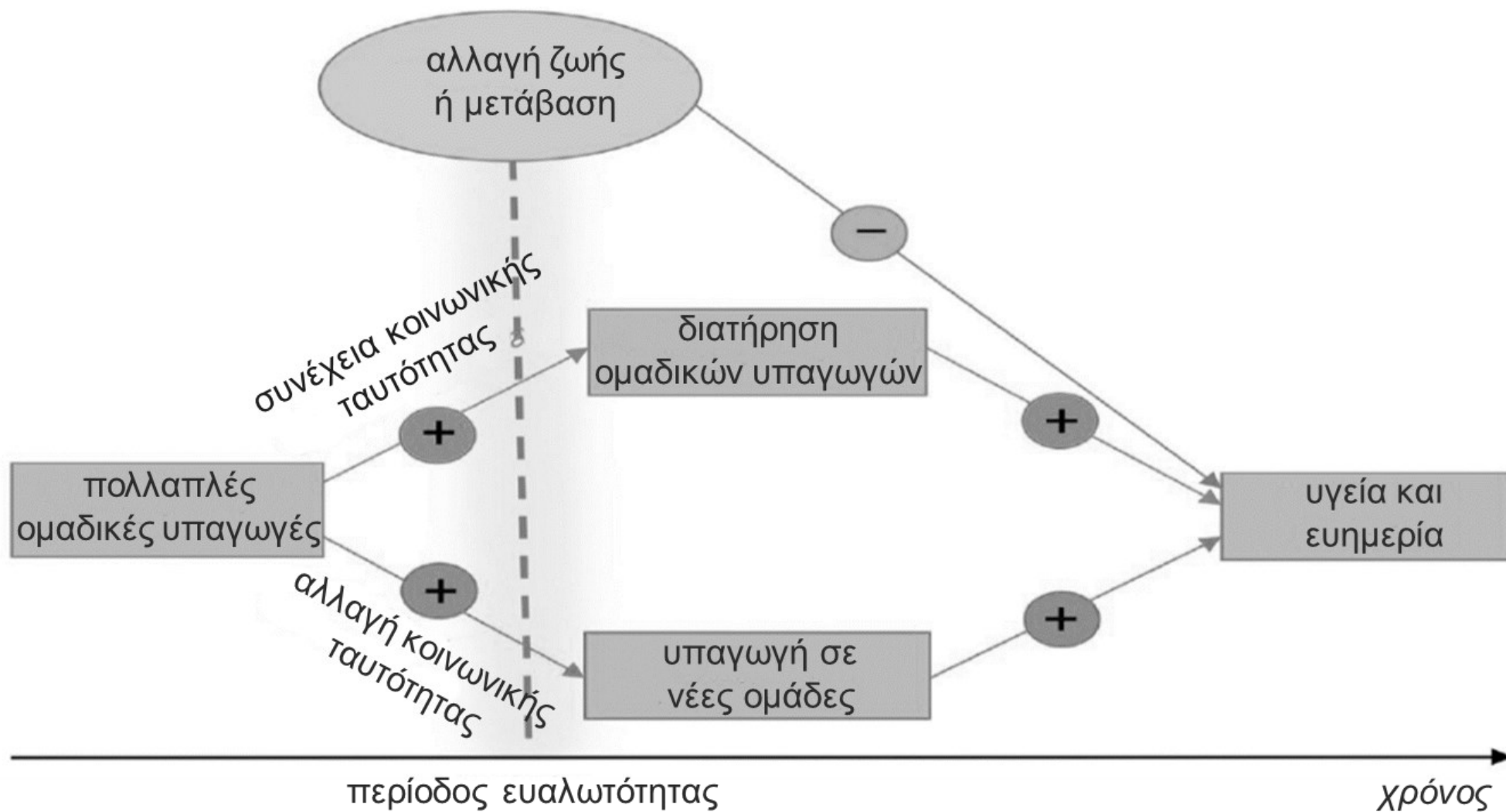
Σύναψη σχέσεων με μέλη
της ευρύτερης κοινωνίας

Το Μοντέλο Αλλαγής της Κοινωνικής Ταυτότητας

Haslam et al. (2018)

Μετανάστευση και διαδίκτυο

- Το διαδίκτυο αποτελεί **υποβοηθητικό παράγοντα** της ανθρώπινης κινητικότητας με πολλαπλούς τρόπους (Pescado et al., 2021).
  - ✓ Πριν τη μετακίνηση: Το διαδίκτυο αποτελεί σημαντικό πόρο για την αναζήτηση πληροφοριών σχετικά με τις εκπαιδευτικές επιλογές, την επαγγελματική προοπτική και τη δυνατότητα εγκατάστασης σε άλλες χώρες.
  - ✓ Κατά τη μετακίνηση: Το διαδίκτυο μειώνει το κόστος μετακίνησης. Επιπλέον, συνιστά άμεση και έγκαιρη πηγή ενημέρωσης σχετικά με σημαντικές εξελίξεις.
  - ✓ Μετά τη μετακίνηση: Μέσω του διαδικτύου και των κοινωνικών δικτύων, τα άτομα που μεταναστεύουν διατηρούν τη συνέχεια στις κοινωνικές τους σχέσεις μέσω της επαφής με οικογένεια και φίλους, ενώ συγχρόνως έχουν την ευκαιρία να τις διευρύνουν με τη σύναψη νέων γνωριμιών.

Μετανάστευση και διαδίκτυο

- Από το άλλο μέρος, το διαδίκτυο ενδέχεται να εγκυμονεί **κινδύνους** για τα άτομα που μεταναστεύουν (Jauhainen & Tedeschi, 2021).
  - ✓ Οι ψευδείς ειδήσεις και η παραπληροφόρηση τροφοδοτούν τα άτομα με στοιχεία που ενδέχεται να οδηγήσουν σε λανθασμένες αποφάσεις και επιλογές.
  - ✓ Η ευκολία παραπλάνησης και απόκρυψης της ταυτότητας καθιστούν τα άτομα που μετακινούνται ευάλωτα σε εκμετάλλευση και παράνομα κυκλώματα διακίνησης.
  - ✓ Κίνδυνοι παρακολούθησης από τις αρχές και περιορισμού της ιδιωτικότητας.
  - ✓ Η προσκόλληση στην εθνοτική εσω-ομάδα μέσω της εύκολης διατήρησης της επαφής ενδέχεται να λειτουργήσει αποτρεπτικά ως προς τη σύναψη σχέσεων με μέλη της κοινωνίας υποδοχής, δυσχεραίνοντας την κοινωνικοπολιτισμική ένταξη των μεταναστών.

Ψηφιακοί νομάδες

- Οι **ψηφιακοί νομάδες** λειτουργούν έξω από τα παραδοσιακά οργανωσιακά όρια. Θεωρούνται «σύγχρονοι επιχειρηματίες» που φέρνουν ανατρεπτικά μοντέλα με διαφορετική οργανωσιακή κουλτούρα και εκτιμούν διαφορετικούς τύπους κεφαλαίου. Υιοθετούν έναν τρόπο ζωής που επαναπροσδιορίζει την επαγγελματική τους ζωή επιδιώκοντας την απασχόληση που επιτρέπει διεθνή ταξίδια, ευελιξία στις ώρες εργασίας και απομάκρυνση από το παραδοσιακό περιβάλλον γραφείου (Richter & Richter, 2020).
- Η τάση αυτή είναι απότοκη μεταβολών στο εργασιακό περιβάλλον (πιο δυναμικές αγορές, μεγαλύτερη αστάθεια, οικονομική παγκοσμιοποίηση), στις τεχνολογικές εξελίξεις (ευρυζωνικό διαδίκτυο, διαρκής συνδεσιμότητα μέσω κινητών συσκευών) και στις προσωπικές αξίες (ευελιξία στη διαμόρφωση του προσωπικού και του εργασιακού χρόνου, ατομικισμός, κοσμοπολιτισμός).

Ψηφιακοί νομάδες: Ευκαιρίες και κίνδυνοι

Εργασία

- ✓ Προσωπική διαμόρφωση της αναλογίας εργασίας-ελεύθερου χρόνου.
- ✓ Η αυτονομία, η ανεξαρτησία και ο αυτοπροσδιορισμός έχουν συνδεθεί θετικά με τη δημιουργικότητα και το αίσθημα ικανοποίησης.
- ✓ Πιο ίσες εργασιακές ευκαιρίες λόγω των λιγότερων φυσικών εμποδίων.
- ✓ Περιορισμός του περιβαλλοντικού αποτυπώματος της εργασίας.
- ✗ Αυξημένο στρες λόγω της προσδοκίας για συνεχή διαθεσιμότητα, σύγχυση εργασιακών-προσωπικών ορίων.
- ✗ Εργασιακή επισφάλεια, ασταθές περιβάλλον και μεταβαλλόμενοι όροι εργασίας, ασαφείς όροι κοινωνικής ασφάλισης και θολή προοπτική συνταξιοδότησης.
- ✗ Διευρυμένος εργασιακός ανταγωνισμός.
- ✗ Κατανάλωση πόρων και ενέργειας λόγω της εντατικής χρήσης ψηφιακών μέσων.

Ψηφιακοί νομάδες: Ευκαιρίες και κίνδυνοι

Ευελιξία

- ✓ Αίσθημα ελευθερίας, απεριόριστες δυνατότητες για διερεύνηση και πειραματισμό.
- ✓ Προσανατολισμός στο παραγόμενο έργο αντί του στενού ωραρίου εργασίας.
- ✓ Προσωποποιημένη διαμόρφωση της καθημερινής ρουτίνας, ευέλικτη κάλυψη των οικογενειακών και προσωπικών αναγκών.
- ✗ Τα οφέλη του φτηνού ευέλικτου εργατικού δυναμικού καρπώνονται συχνά οι επιχειρήσεις μάλλον, παρά οι ίδιοι οι εργαζόμενοι, οι οποίοι βιώνουν αυξημένη αβεβαιότητα, στρες και λιγότερα εργασιακά δικαιώματα.
- ✗ Αυτοχρηματοδότηση εξοπλισμού, μετακύλιση του κόστους εργασίας στους εργαζόμενους.
- ✗ Εξάρτηση από τις υποδομές του τόπου εργασίας.

Ψηφιακοί νομάδες: Ευκαιρίες και κίνδυνοι

Κινητικότητα

- ✓ Ταξίδια, εξερεύνηση νέων ή εξωτικών προορισμών, εμπλουτισμός εμπειριών, διαπολιτισμική ενδυνάμωση, διαρκής προσωπική ανανέωση.
- ✓ Η επιλογή τόπου διαμονής και εργασίας διαφέρει ανάλογα με τις ανάγκες των ηλικιακών ομάδων.
- ✓ Βελτίωση των προσωπικών όρων ζωής με την αξιοποίηση του χάσματος μεταξύ χώρας (εξ αποστάσεως) εργασίας και χώρας (φυσικής) διαμονής.
- ✗ Η διαρκής μετακίνηση ενέχει πολλαπλά οικονομικά, φυσικά και ψυχολογικά κόστη, τα οποία αυξάνονται με την ηλικία.
- ✗ Οι διαφορές ώρας και η ανάγκη για συντονισμό δραστηριοτήτων απορροφά σημαντικό χρόνο.
- ✗ Η κινητικότητα συνεπάγεται κοινωνική απομόνωση, αίσθημα μοναξιάς και αποδυνάμωση των διαπροσωπικών δεσμών.

Ψηφιακοί νομάδες: Ευκαιρίες και κίνδυνοι

Ταυτότητα και κοινότητα

- ✓ Η διεύρυνση του κύκλου των επαφών δίνει ευκαιρίες για ανάπτυξη της προσωπικής ταυτότητας.
- ✓ Η πλοήγηση σε διαφορετικά μέρη και η επικοινωνία με διαφορετικά άτομα ενδυναμώνουν την αυτοεκτίμηση και τις προσδοκίες αυτοαποτελεσματικότητας.
- ✓ Η διαπολιτισμική εμπειρία συμβάλλει στη μείωση των στερεοτύπων και των προκαταλήψεων και στην καλλιέργεια πνεύματος ανεκτικότητας.
- ✗ Τα άτομα με συγκεκριμένο προφίλ προσωπικότητας (π.χ. με αυξημένα επίπεδα εσωστρέφειας ή νευρωτισμού) θα υποφέρουν!
- ✗ Η παρατεταμένη κοινωνική επαφή μέσω διαδικτύου καλλιεργεί ανεδαφικές προσδοκίες και ενισχύει συμπεριφορές εξαπάτησης ή εκμετάλλευσης.
- ✗ Η έλλειψη στενών κοινωνικών δεσμών και σταθερής χωρικής ταυτότητας έχει ψυχολογικές επιπτώσεις.

Βιβλιογραφία

- Berry, J. W. (1997). Immigration, acculturation, and adaptation. *Applied Psychology*, 46(1), 5–34. <https://doi.org/10.1111/j.1464-0597.1997.tb01087.x>
- Berry, J.W. (2001), A psychology of immigration. *Journal of Social Issues*, 57, 615-631. <https://doi.org/10.1111/0022-4537.00231>
- Haslam, C., Jetten, J., Cruwys, T., Dingle, G. A., & Haslam, S.A. (2018). *The new psychology of health: Unlocking the Social Cure*. Routledge.
- Hensellek, S., & Puchala, N. (2021). The emergence of the digital nomad: A review and analysis of the opportunities and risks of digital nomadism. In M. Orel, O. Dvouletý, & V. Ratten (Eds.), *The flexible workplace: Coworking and other modern workplace transformations* (pp. 195–214). Springer.
- Jauhiainen, J. S., & Tedeschi, M. (2021). Internet and social media use of undocumented migrants. In *Undocumented Migrants and their Everyday Lives*. IMISCOE Research Series. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-68414-3_6
- Pesando, L. M., Rotondi, V., Stranges, M., Kashyap, R., & Billari, F. C. (2021). The internetization of international migration. *Population and Development Review*, 47(1), 79–111. <https://doi.org/10.1111/padr.12371>
- Richter, S., & Richter, A. (2020). Digital nomads. *Business and Information Systems Engineering*, 62(1), 77–81. <https://doi.org/10.1007/s12599-019-00615-1>